

ים אל ים – טיול מחוף אכזיב לחופי הכנרת

צפת ורכס הרי מירון | צפת ורכס הרי מירון

רמת קיש / קשה / מאתגר, 70 ק"מ | למיטיבי לכת | מחייב ציוד על הגב | הגעה בתחבורה ציבורית

צפת ורכס הרי מירון

אחד המסעות היפים בארץ הוא המסע מהים התיכון ועד הכנרת. לאורך 3-4 ימים הטיול עובר בנופי הגליל המערבי, מטפס בנחל כזיב להר מירון, משקיף מפסגתו בתצפית מרהיבה של 360 מעלות ויורד בנחל עמוד עד לאזור גינוסר והארבל שלחופי הכנרת - טיול חובה לפחות פעם בחיים!

מערכת אתר למטייל | 24/07/2022

כל המידע על ים אל ים – טיול מחוף אכזיב לחופי הכנרת

עדכון 12.4.21: מרשות הטבע והגנים נמסר כי החל מתאריך 4.5.2021 חניון הפיתול בהר מירון יהיה סגור ללינה עקב עבודות פיתוח. העבודות לא יאפשרו לינה בשטח חניון הלילה. חניונים חלופיים: חניון נחל עמוד - בתשלום והרשמה מראש, חניון עין כובס מחוץ לשטח השמורה - חניון לא מסודר ואין מים וחניון כביש 85 - ללא תשלום.

לקראת הטיול

בשונה מטיולים אחרים באתר, התיאור שלפניכם עיקרו לסייע בהכנה לטיול ולתת טיפים לגבי ציוד, חלוקת המסלול לימים ונקודות למילוי מים ומזון, ופחות בתיאור מפורט של המסלול. מאחר והמסלול מסומן כמעט לכל אורכו בסימון שבילים, הניווט בו אינו מסובך, ובכל זאת חובה להצטייד במפת סימון שבילים.

מטיילים בקיץ

רוצים לצאת לטרק בימי הקיץ? הקפידו לטייל בשעות לא חמות, כלומר לצאת לדרך שעה אחרי הזריחה ולעצור שעה לפני השקיעה. ובכל מקרה הצטיידו בהרבה מים, קרם הגנה וכובע והפעילו שיקול דעת.

החלוקה לימים

- אורכו המלא של המסע מים לים הוא כ-70 ק"מ. יש כמה אפשרויות לחלוקת המסע לימים, והן מוצגות בהמשך. בכל מקרה יש לזכור כי מדובר בטיול שדורש כושר, שכן בכל יום גומעים לא מעט קילומטרים עם ציוד במשקל משמעותי על הגב. לפיכך למטיילים לא מנוסים מומלץ לבצע כמה טיולי יום לפני היציאה למסע.
- החלק הראשון במסע, מאזור אכזיב ועד אזור עבדון, הוא מסלול הליכה קל שעובר בעיקר בדרכי עפר וכביש (כלומר חלק פחות מעניין). לכן, יש כאלו שמוותרים עליו כדי להקל מעט על המסע, במיוחד אם מחלקים אותו ל-3 ימים. בכל מקרה חשוב להתחיל את ההליכה בשעה מוקדמת (עם זריחה).
- בימי החורף שעות האור מועטות וחשוב לבדוק את מזג האוויר. בימי הקיץ, השמש אמנם שוקעת מאוחר, אך מומלץ לחנכן מנוחה בשעות החמות של היום.
- החלוקה המומלצת ביותר של המסע היא ל-4 ימים, והיא מאפשרת הנאה מירבית.

מסלול של 4 ימים

- יום 1:** מחוף אכזיב, דרך נחל כזיב, לינה באבירים - בסך הכל כ-19 ק"מ (ראו הערה בהמשך).
 - יום 2:** מאבירים, דרך גשר אלקוש, לינה בחרבת חממה - בסך הכל כ-18 ק"מ.
 - יום 3:** מחרבת חממה, דרך פסגת הר מירון ונחל עמוד עליון, לינה בעין כובס - בסך הכל כ-18 ק"מ. שימו לב: יש להגיע לבריכות שכווי בנחל עמוד עד 13:00 כדי שהפקחים יאפשרו לכם להמשיך לעין כובס (תלוי בעונה בשנה. בכל מקרה מומלץ להתייעץ עם רט"ג טרם הכניסה לשמורה). אם לא הספקתם, תוכלו לעלות מהבריכות לצפת ומשם להמשיך לעין כובס. חלופה אחרת היא ללון בחניון הפיתול (חרבת שמע) עצמו, וכך לקצר את המסלול של היום השלישי ב-6 ק"מ בערך, שיעברו ליום הרביעי.
 - יום 4:** מעין כובס, דרך נחל עמוד מרכזי ותחתון, עד לחופי הכנרת - בסך הכל כ-16 ק"מ.
- במסלול הזה בסוף כל יום ישנה נקודה למילוי מים (ראו פירוט לגבי עין כובס בהמשך).

מסלול של 3 ימים: לקצרים בזמן (ובעלי כושר טוב מאוד)

- יום 1:** מחוף אכזיב, דרך נחל כזיב, לינה באבירים - בסך הכל כ-19 ק"מ (ראו הערה בהמשך).
- יום 2:** מאבירים, עולים את הר המירון ולנים בחניון הפיתול - בסך הכל כ-28 ק"מ.
- יום 3:** מחניון הפיתול, דרך כל נחל עמוד ועד לכנרת - בסך הכל כ-23 ק"מ.

לחילופין, מי שמוותר על החלק הראשון (מחוף אכזיב ועד אזור עבדון) יוכל ללכת על פי המסלול הבא:

- יום 1:** מעין חרדלית שליד הישוב עבדון, דרך נחל כזיב, לינה בגשר אלקוש – בסך הכל כ-21 ק"מ.
- יום 2:** מגשר אלקוש, עולים את הר מירון וחונים בחניון הפיתול – בסך הכל כ-18 ק"מ.
- יום 3:** מחניון הפיתול, דרך נחל עמוד ועד לכנרת – בסך הכל כ-23 ק"מ.

לטייל בראש שקט: עם תרמיל (ואולי) מקל...

חברת קום והתהלך בארץ מציעה לכם לצאת למסע "יום אל ים" עם תרמיל גב קטן וליהנות ממסע מופלא בלי מאמץ מיותר ובלי דאגות! איך עושים את זה? פשוט! **אנחנו נחכה לכם עם כל הציוד שצריך ללילה מושלם בשטח** ובבוקר נקפל הכל ונחכה לכם שוב בנקודה הבאה...

לפרטים נוספים על מקטעי המסלול והציוד הנדרש «

תראו איזה קסם קרה כשאביב אלוש יצא עם לונלי פלג לטייל בשביל ישראל, מחניון הפיתול דרך נחל עמוד עד עין כובס:

נקודות מילוי מים במסלול

- אנדרטת יד לי"ד (שבתחילת המסלול)
- פארק גורן (עליה מנחל כזיב לגדה הצפונית – תוספת של כ-3 ק"מ ועליה)
- הישוב אבירים
- העיר מעלות (למי שמחליט לעלות אליה מנחל כזיב במקום לאבירים)
- תחנת הדלק בגשר אלקוש
- חרבת חממה שבהר מירון / בית ספר שדה הר מירון
- הישוב מירון – קבר הרשב"י – בסמוך לחניון הפיתוח
- הכניסה לשמורת נחל עמוד עליון (עיקוף קצר מהמסלול)
- שיח כובס – בנקודה זו, המומלצת ללינה בלילה השלישי במסלול של 4 ימים, אין ברז מים. כל אחד על פי הבנתו יכול למלא מים מהמעייין (אולי עדיף לטהר אותם בעזרת כדורי טיהור). ניתן גם להטמין במקום מים מראש או לקפוץ להביא מים מתחנת הדלק שמעל הקאנטרי של צפת, ביציאה מעין כובס (כ-2 ק"מ ברגל או בטרמפ). אפשרויות נוספות בתשלום הן לבקש מבחור בשם נאסיב להטמין לכם מים או להביא לכם אותם כשאתם שם (052-2828026), או לחילופין להזמין מונית מצפת.

הערה לגבי מי מעיינות: בשעת דחק ניתן להשתמש במים מורתחים בלבד מהמעיינות עין טמיר, עין חותם, ברכות שכווי, עין סתר ועין עמוד.

לינה שלא בשטח

אלו שמעדיפים לסיים את ימי ההליכה עם מיטה ומקלחת מסודרות, יוכלו ללון במקומות הבאים:

לילה ראשון:

רוצים לטייל בראש שקט? הכירו את "קום והתהלך בארץ", שירותי הקפצה וליווי לוגיסטי למהלך המסע

- מידע נוסף בטלפון: 053-2440903 או בעמוד האטרקציה באתר טיולי»

באבירים תוכלו ללון במתחם האירוח מקום בלב – אפשרויות לינה מקמפינג ועד צימרים

לילה שני:

בית ספר שדה מירון, ליד חרבת חממה.

לילה שלישי: צפת – מברכות שכווי שבנחל עמוד ניתן לטפס לצפת ולישון באחת מהאכסניות שבעיר.

ציוד מומלץ למסלול

לרשימת ציוד מומלצת לטיול «

ובנוסף:

- מפת סימון שבילים 2 (גליל עליון) – חובה!
- שק שינה, מזרן שטח (מומלץ), 6 ליטר מים, גזייה לבישול ובלון גז נוסף, סיר קטן/בינוני, פנס, גפרורים ומצית, נייר טואלט.
- נעלי הליכה ליום וסנדלים ולמקומות בהם נדרשת חציית מים וללילה (לאוורור הרגליים).
- בגדים בהתאם לעונה.
- מזון ל-3 ארוחות ביום.
- אוהל – לא חובה, אם כי הוא נותן תחושת פרטיות, ובחורף מגן מפני קור וגשם.

מומלץ לשקול את התרמיל לפני היציאה לטיול ולוודא שהוא לא שוקל יותר מ-15-17 ק"ג (כל ק"ג מורגש!).

קניית אוכל במהלך הטיול

עליכם להצטייד באוכל לכל הטיול במלואו. במקומות הבאים ניתן לקנות מזון, אך יש לקחת בחשבון את היום שבו מגיעים (חלק מהמקומות סגורים בסוף השבוע) וכן לשים לב שחלק מהמקומות נמצאים במרחק סטייה

קטנה מהמסלול:

- תחנת הדלק של גשר אלקוש (מבחר המצרכים אינו גדול).
- מגשר אלקוש ניתן לעשות עיקוף קטן של כ-5 ק"מ כדי לקנות אוכל ולמלא מים בחורפיש (למשל בעזרת טרמפ).
- במכולת בישוב הדתי מירון (בסמוך לחניון הפיתול - חרבת שמע). בנוסף, בקבר הרשב"י שבישוב ניתן לרוב גם לקבל ארוחה חמה בחינם.

איך מגיעים

- לתחילת המסלול בחוף אכזיב מגיעים מנהריה בקו 22 או 32 של חברת נתיבי אקספרס (המגיע גם לעבדון) או קו אגד 296.
 - לאלו המתחילים מאזור עבדון, מומלץ לקחת מונית מנהריה או מאכזיב אל תחילת המסלול.
 - מסוף המסלול יש תחבורה ציבורית על כביש 90 בצומת חוקוק או בצומת מגדל לעבר טבריה.
- ניתן להעזר באתר www.bus.co.il למציאת הקווים ולוחות זמנים.

לפני הטיול

לפני הטיול מומלץ להתעדכן במזג האוויר באתר השירות המטאורולוגי מחשב לגשם או חום כבד.

מומלץ להגיע לתחילת המסלול יום קודם כדי להתחיל את ההליכה עם זריחה. מקומות לינה אפשריים:

- החופים שצפונית לתל אכזיב (כ-200 מטר צפונית לאנדרטה בה מתחיל המסלול)
- חניון קל"ק הנמצא כ-50 מטר מזרחית לאתר יד ליי"ד בו מתחיל הטיול
- חוף בננה ביץ' (בתשלום)
- חוף אכזיב (בתשלום)
- בחורשה נמצאת בין תחנת הדלק בכניסה לקיבוץ גשר הזיו והקיבוץ עצמו

מסלול הטיול – אזור אכזיב

את המסלול מתחילים בגשר שמעל נחל כזיב, סמוך לשמורת אכזיב. מנקודה זו ועד אזור עבדון אין סימון מסודר, ולכן כדאי להעזר בסיפור הדרך.

בסמוך לשפך הנחל נמצא תל אכזיב.

תל אכזיב הוא שרידיו של ישוב קדום שאזכורים לו מופיעים לאורך כל תקופות ההיסטוריה, החל מתקופת יהושע. חז"ל קבעו את היישוב אכזיב כגבולה הצפוני של ארץ ישראל לענייני ההלכה – דהיינו, דיני הלכה שונים היו תקפים ממנו ודרומה, וכך גם לגבי גביית מיסים. אכזיב שימש כנמל קדום בתקופות רבות כמו נמלים קטנים אחרים לאורך החוף (דור, עתלית ואחרים), וסביבו התפתח היישוב, ששרידים ארכאולוגיים ממנו ניתן לראות בגן לאומי אכזיב.

ממשיכים עם נחל כזיב מזרחה כ-100 מטר, עד שמגיעים לגשר מסילת הרכבת שעובר מעליו. במקום נמצאת אנדרטת **יד ליי"ד**.

אנדרטת המעפיל חוף אכזיב | צילום: אפרת בן חמו

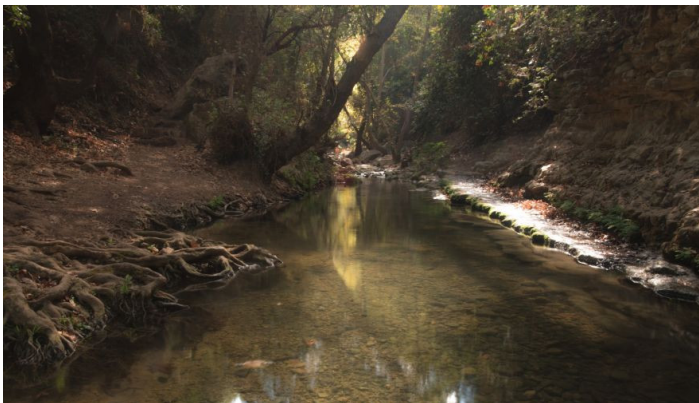
בליל 16 ביוני 1946 התקיים מבצע **ליל הגשרים** – פעולה משולבת של תנועת המרי העברי שבוצעה על ידי לוחמי הפלמ"ח, שמטרתה הייתה לפוצץ 11 גשרים שונים שמקשרים את ישראל לשכנותיה. במסגרת הפעולה נשלחה חוליה בפיקודו של נחמיה שיין לפוצץ את גשר הרכבת וגשר הכביש שמעל לנחל כזיב. בעת ההתגנבות לעבר הגשרים התגלתה החוליה, ובזמן קרב היריות שהתפתח במקום, התפוצץ חלק מחומר הנפץ, עוד לפני שהונח בצורה מסודרת מתחת לגשר. כתוצאה מהפיצוץ הלא מתוכנן נהרס רק גשר הרכבת (גשר הכביש נשאר שלם) ונהרגו 13 מלוחמי הפלמ"ח. לזכרם ולזכר יחיעם וייץ (שנהרג מוקדם יותר בפעולה), הוקמה אנדרטת **יד ליי"ד** סמוך לגשר הרכבת, ששוקם מחדש מאוחר יותר. שאר חברי החוליה נסוגו בהצלחה למערה בסמוך לקיבוץ חניתה ולא התגלו על ידי הבריטים. במסגרת מבצע ליל הגשרים (מבצע מרכלת), פוצצו בהצלחה עוד תשעת הגשרים בשאר חלקי הארץ.

מאתר ההנצחה ממשיכים מזרחה בדרך העפר שמדרום לנחל בין מטעים. לאחר כ-5 ק"מ מגיעה הדרך למפגע עם כביש 70, בסמוך לצומת מנות. מהצומת ממשיכים לאורך הכביש מזרחה לעבר עבדון. לאחר כמה מאות מטרים ישנה פנייה ימינה לעבר מנות, אך אנו נמשיך ללכת עם הכביש השמאלי לעבר עבדון.

לאחר כ-1.5 ק"מ יוצאת מכביש הגישה לשוב עבדון דרך עפר בסימון שבילים ירוק. נפנה ימינה אל הדרך, ולאחר כ-1.5 ק"מ נוספים נגיע לעין חרדלית, שם נמצאת תחנת שאיבה של מקורות. מעט אחריו נמצא שער שמונע כניסת רכבים לנחל כזיב. אנו נמשיך עם השביל במעלה נחל כזיב.

נחל כזיב והגעה לאבירים

נחל כזיב, מהיפים שבנחלי הארץ, מתחיל את דרכו ברכס הרי מירון ומתפתל לאורך כעשרים ק"מ, עד שהוא נשפך לים בחוף אכזיב. הנחל הינו בעל אגן ניקוז של כ-140 קמ"ר, והוא מתחתך בסלעי גיר קשה, היוצרים בו נוף טרשי. הנחל ניזון לא רק ממי גשמים (במירון יורדים למעלה מאלף מ"מ גשם בשנה), אלא גם ממי כמה מעיינות השופעים כל השנה. המרכזיים שבהם הם עין זיו – המעיין המרכזי בנחל, שרוב מימיו נשאבים על ידי מקורות, ועין טמיר, שמימיו נובעים מתוך נקיק סלע, זורמים במורד הנחל ויוצרים אזור קסום שאורכו כ-3 ק"מ הניזון ממי המעיין. מערבה יותר נובעים שני מעיינות קטנים יותר – עין ברנות ועין מצור, ובהמשך נובע עין חרדלית, שרוב מימיו נשאבים לישובי הסביבה.

נחל כזיב | צילום: אפרת בן חמו

בנחל צמחיה מגוונת. בין השאר נפגוש אלון מצוי, אלה ארצישראלית, אדר סורי, ער אציל, קטלב, אשר רחב-עלים, וכן דולב מזרחי – עץ ייחודי לאזור זה. במצוקים שסביב עין טמיר פורח במאי השושן הצחור.

באזור הנחל שוחררה בשנת 1996 אוכלוסיה של עשרות יחמורים (יונק הדומה לצבי או אייל). היחמורים חיו באזור לפני שנים רבות אך נכחדו. במבצע ייחודי של רשות הטבע והגנים הובאו מאיראן כמה פרטי יחמור לחי-בר כרמל ושמם הם התרבו, עד שהעדר שוחרר באזור הנחל, וכיום מסתובבים כאן למעלה ממאה יחמורים.

השביל הירוק עולה בנחל כזיב, תוך שהוא עובר בחורש מרהיב. ייתכן כי באזור זה תצטרכו להחליף לסנדלים כדי לחצות את הנחל. בדרך תעברו על פני כמה טחנות קמח עתיקות. לאחר כ-5 ק"מ תגיעו למפגש שבילים עם שביל אדום העולה שמאלה לפארק גורן, וימינה למבצר המונופרט. המבצר מרשים, ולמי שכוחם במוותניים ואינם ממהרים, מומלץ לטפס וליהנות משרידיו (אפשר לשקול להשאיר את התיקים בנחל, שכן מהמבצר חוזרים אליו להמשיך המסלול).

מבצר המונופרט נקרא בערבית "קלעת אלקרין" (מבצר הקרן הקטנה) בשל מיקומו בשלוחה תלולה. המבצר היה שייך למסדר צלבני והיה כפוף למרכז האזורי במעליא. מסביב למבצר היו חוות רבות, וטחנות הקמח היו חלק מהמארג החלקאי שלו. המבצר נהרס במקביל לכיבוש הממלוכי של הארץ בהנהגת ביברס לאחר 1265. התצפית מהמבצר מרשימה מאוד ומעניין לדמיין איך חיו בו הצלבנים לפני 800 שנה. השרידים שנותרו כיום בשטח הם רק חלק קטן מהמבצר, והם כוללים את הביצור הפנימי ואת מגדל העוז. חלקים רבים נוספים נהרסו כליל או לא נחשפו בחפירות ארכיאולוגיות.

מפיצול השבילים ממשיכים במעלה הנחל כ-3 ק"מ נוספים עד שמגיעים לעין טמיר, נקודה מצוינת לטבילה והפסקת אוכל. שימו לב כי בצידו הדרומי של הנחל ישנה ניקבה שנחצבה בעבר כדי להגביר את ספיקת המעיין. אמנם הכניסה אליה צרה, אבל בהמשך הניקבה מתרחבת וההליכה במים בתוכה היא חוויה נהדרת. בסוף הניקבה מגיעים למבוי סתום וחוזרים בחזרה לפתח. אל תשכחו להצטייד בפנס!

מעין טמיר נמשיך בנחל כ-2 ק"מ נוספים, עד שנפגוש שביל בסימון שחור, שעולה לכיוון אבירים. השביל מטפס כ-3 ק"מ לכביש הגישה לאבירים. תוכלו להתמקם באזור או להמשיך לאחד ממקומות הלינה שהוזכרו בתחילת העמוד.

קבלו טעימה כיפית מנחל כזיב ועין טמיר:

מאבירים לחרבת חממה

בבוקר למחרת נשוב לנקודה שבה סיימנו את העלייה בשביל השחור. סמוך לנקודה זו יוצא מהכביש שביל עפר בסימון שבילים אדום. השביל מוביל צפונה לגשר אלקוש לאורך כ-10 ק"מ.

נלך בשביל כ-1 ק"מ ונגיע לפנייה ימינה לשביל בסימון ירוק, שפונה מזרחה לכיוון הכפר פסוטה. השביל הירוק סומן רק בשנת 2011 ולכן לא נמצא ברוב מפות סימון השבילים. עם זאת זה בטוח ללכת בו.

- **שימו לב:** בסימון הירוק ישנה חסימה מסוכנת של המסלול עם גדר חשמלית מעליה, כדי שהפרות לא יצאו משטח המרעה שלהם. יש להיזהר מהתחשמלות בעת המעבר מעליה.

מכפר פסוטה השביל חוצה דרומה את כביש הגישה לאבירים, ויורד לעבר נחל זווית. לאחר כ-1.5 ק"מ השביל חותר מזרחה בדרכי עפר לעבר חורבת מורגות. משם יורד השביל בדרך עפר לכיוון גשר אלקוש.

השביל הירוק עובר מתחת לגשר וממשיך במעלה נחל כזיב. באזור זה נקרא נחל כזיב בערבית נחל חביס. השביל עובר ליד מספר מעיינות בהם עין רטט, עין טבעת ועין זבול.

מעין זבול ממשיך השביל עוד כ-1 ק"מ, עד שהוא מגיע לעין חותם, המהווה את העליון מבין חמשת מעיינותיו של נחל חביס. תעלה יפה מובילה את המים לבריכה קטנה בעומק של 60 ס"מ, המזרימה את המים לשוקת המשמשת את עדרי הצאן. ליד השוקת העכשווית נמצאת שוקת עתיקה יותר. המים שלא נעשה בהם שימוש יגירם לנחל עצמו, שבו צומחת שדרת עצי צפצפה מרשימים ומרהיבים. הצפצפות, הנקראות בערבית

"אל-חורה" העניקו לאזור את שמו בערבית. ניתן לראות כי בין הצפצפות למעיין ישנו משטח גדול, שבעבר שימש כנראה לשימושים חקלאיים. אם התמזל מזלכם, תמצאו את המעיין נקי וללא אנשים רבים, אז מדובר בפינת גן עדן של ממש.

מעין חותם ממשיכים בשביל הירוק כמעט 2 ק"מ, עד שמגיעים לדרך עפר/כביש בסימון שבילים שחור. נחצה את הדרך, המחברת בין בית ג'אן לחורפיש, ונעלה כ-3 ק"מ נוספים לעבר חרבת חממה. את העלייה ניתן לעשות הן בנחל נריה בסימון שבילים אדום, או להמשיך בסימון הירוק בנחל מורן. שניהן יפים, ולכן הבחירה בידיכם. בסוף העלייה מגיעים לגבולו של בית הספר שדה הרי מירון, שסמוך אליו נמצאת חרבת חממה, שעבור רוב המטיילים היא גם נקודת לינה. ניתן למלא מים כאן או בבית ספר שדה.

הר מירון

מחרבת חממה, מתחילים עלייה לא קלה של כ-2.5 ק"מ לעבר פסגת הר מירון. השביל השחור יוצא מחרבת חממה במסלול יפה שלרוב מוצל. מחרבת חממה ועד סוף המסלול נצמד למעשה במסלול של שביל ישראל, המסומן בסימון לבן-כחול-כתום.

בסמוך לפסגת ההר נפגוש שביל אדום עם אפשרות לפנות ימינה או שמאלה. אנו נמשיך עם שביל ישראל שמאלה, אל מסלול נוח המקיף את חלקה הצפוני של פסגת הר מירון. בדרך נפגוש שפע תצפיות מרהיבות לנוף הגליל העליון.

שביל הפסגה הוא חלק משמורת הר מירון היפהפייה, שהיא הגדולה בשמורות החורש הים-תיכוני בישראל. שטחה של השמורה הוא כמאה אלף דונם, המשתרעים על פני כל גוש רכס הרי מירון. הרכס מונה תשע פסגות המתנשאות לגובה של יותר מאלף מטר מעל פני הים, והגבוהה שבהן היא פסגת הר מירון (1204 מטר), השני בגובהו בארץ אחרי החרמון.

בשל גובהו הרב של גוש מירון, יש בו ריבוי משקעים (כאלף מ"מ ויותר), שיחד עם סלעי הגיר והדולומיט הבונים אותו, יוצרים נוף קארסטי מגוון של טרשים, בולענים, עמודי סלע, מערות ובורות עמוקים עם נטיפים. הטופוגרפיה התלולה הקשתה על התיישבות האדם באזור מקדמת דנא, ולכן קיים בו חורש ים-תיכוני מפותח ורצוף שכמעט ולא נפגע מיד אדם. בחורש תמצאו עצי אלון מצוי ואלון תולע, שזיף הדב, אגס סורי וכן ערער ארזי וחוזר החורש, שזהו בית גידולם היחיד בארץ. מגוון הפרחים כאן עשיר במיוחד וכולל מספר מינים נדירים, בהם רקפת יוונית, אדמונית החורש ומיני סחלבים. בחורף הפסגה מכוסה לעיתים קרובות בשלג.

תצפית בעליה לשביל הפסגה | צילום: אפרת בן חמו

באזור השמורה, בה יש לטייל רק בשבילים המסומנים, גרה אוכלוסייה דרוזית בכפרים חורפיש, בית ג'אן, פקיעין ועוד. בעשורים האחרונים מתחדדת סוגיית שמירת הטבע והנוף אל מול הפיתוח של הכפרים הללו, שעם הקמת המדינה מנו רק מאות בודדות של תושבים, אך מאז אוכלוסייתם גדלה פי כמה וכמה.

מפסגת ההר נמשיך שביל ישראל לרדת לכיוון הכנרת. השביל, שצבעו כחול, יוצא מאזור החורש עם שולחנות קק"ל, שליד מגרש החניה של מסלול הפסגה. לאחר כ-0.5 ק"מ מגיע השביל בסמוך לחרבת ב"ק.

חרבת ב"ק (חירבת ג'רמק בערבית, על שם הר ג'רמק - הר מירון) נקראת על שם ישראל ב"ק, יהודי מצפת שהקים במקום התיישבות בשנת 1837, בעידודו של המושל אברהם פחה. לאחר שנתיים, כשהודח המושל, נטש ב"ק את המקום עקב חשש מבעליו המקוריים מפקיעין. במקום ניתן לראות את השרידים שנותרו מהיישוב: מאגרי המים, שרידי בית הבד, בור הקולומבריום ובריכת המים הגדולה.

מאזור חרבת ב"ק יורד השביל שצבעו מתחלף לירוק לעבר חרבת זבד. בדרכנו נעבור על פי הוטה.

הוטה היא למעשה בור או מערה, שנוצרה בעקבות חלחול המים בסלע הגיר. הוטות כגון זאת ואף עמוקות יותר נוכל לראות פזורות באזור הר מירון.

השביל ממשיך לרדת, ועובר בין בוסתני החקלאים של בית ג'אן. בנקודה מסוימת שביל ישראל מתפצל מהשביל הירוק, ואנו נמשיך עם סימון שביל ישראל החולף ליד אנדרטה לזכר חייל צה"ל סלאח קאסם, שנפל בהיתקלות עם מחבלים בדרום לבנון בשנת 1992.

לאחר הליכה קצרה נוספת נגיע לעין זבד, שבו יש תצפית מרהיבה צפונה ומערבה. מהמעין נמשיך בסימון שביל ישראל היורד דרך נחל סוד וכסא אליהו, לעבר חרבת שמע.

חרבת שמע, המזוהה עם הכפר תקוע היהודי מתקופת המשנה, הייתה כפר צפוף שהתפתח מפרבר של הישוב מירון. במקום אפשר לראות את בית הכנסת העתיק שנהרס פעמיים ברעידות אדמה (בשנים 306 ו-418 לספירה), מקוואות, רובעי מלאכה, קברים ואף מאוזוליאום שנמצא מעט מעל בית הכנסת. נקודת עניין נוספת היא כסא אליהו – סלע בצורת עמוד הבולט בשטח בין חרבת שמע ועין זבד.

בסמוך לחרבת שמע נמצא חניון הפיתול (חניון שמע), על שם הפיתול בכביש 89 שסמוך אליו הוא ממוקם. בחניון יש ברד מים, והליכה קצרה מהקצה המערבי של החניון בשביל השחור תביא אתכם לקברו של רבי שמעון בר יוחאי.

קברו של רבי שמעון בר יוחאי (הרשב"י) ושל אלעזר בנו נמצאים במבנה גדול בעל שתי כיפות לבנות גדולות, המתנוססות מעל לקברים. במבנה ישנה מעין מחיצה וכך גם נשים וגם גברים יכולים להתפלל בו. האגדה מספרת כי הרשב"י ובנו התבודדו במערה 13 שנה בגלל רדיפות הרומאים, ועסקו בעיקר בתורה. הם ניזונו מעץ חרוב וממי מעיין שנבעו בסמוך. מכיוון שהייתה להם רק מערכת בגדים אחת, לבשו אותם רק בעת התפילה, לבל יתבלו. כשיצא בר יוחאי מהמערה לאחר שהסכנה הרומאית חלפה, וראה אנשים עובדים בשדה, כעס מאוד על שהם מתעסקים בדברים חומריים, וכל מי שנתן בו את עיניו, נשרף. הוא התבקש לחזור למערה לשנה נוספת, על מנת שיתרגל לכך שבחץ רוב האנשים עוסקים בחומר ולא בעניינים שמימיים. מעל קברו של בר יוחאי נמצא קברו של יוחנן הסנדלר, תנא נוסף, שהתפרנס מעיבוד עורות ותפירת נעליים. רש"י, גדול המפרשים שחי בצרפת, נחשב כנצר ליוחנן הסנדלר, לכן עולים לקברו של יוחנן הסנדלר בכ"ז בתמוז, יום פטירתו של רש"י.

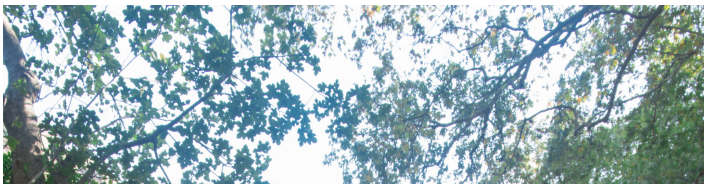
נחל מירון ונחל עמוד עליון עד עין כובס

מחניון הפיתול נמשיך עם הסימון השחור לעבר נחל מירון. הדרך עוברת במעבר מים מתחת לכביש, כדי להמנע מהסיכון שבחציית הכביש הסואן.

השביל השחור ממשיך בנחל מירון, בקטע יפה שבחורף ובאביב זורמים בו מים. לאחר כ-2.5 ק"מ הוא מגיע לעין יקים, שסמוך אליו נמצאת הכניסה לשמורה הטבע נחל עמוד. ההליכה בחלק זה של השמורה הינו בתשלום.

בסמוך לעין יקים תפגשו טחנת קמח שמופעלת באמצעות כוח המים, שפעלה עד לתחילת המאה העשרים. מאזור הטחנה השביל מתפצל וניתן ללכת בצד ימין או שמאל של האפיק, אך לבסוף שני השבילים מגיעים לבריכות שכווי.

נמשיך עם הנחל מזרחה, ולאורכו נפגוש בוסתנים יפים שבעבר השתייכו לערביי הסביבה. הבוסתנים מושקים מתעלות מי הנחל ומבריכות בטון, ומתוחזקים על ידי אנשי רשות הטבע והגנים.

טחנת קמח בנחל עמוד | צילום: אפרת בן חמו

בדרכנו נפגוש במבטשה – בית מלאכה לעיבוד צמר, מלאכה שבה עסקו יהודי צפת. בדומה לטחנת הקמח, גם המבטשה עושה שימוש בכוח המים כדי להניע את כפות העץ הגדולות שחבטו בצמר, אחד משלבי ההכנה שלו.

גם אם לא באתם באביב, רוב הסיכויים שתמצאו מיני פרחים רבים מקשטים את הנחל. בנחל עמוד מצוי הריכוז הגדול ביותר בארץ של קיסוס החורש, המשתרג על גדרות ועצים וקירות סלע, ובמדרונות הגאיות צומחים ריכוזי הדס. אך ייחודו הצמחי של נחל עמוד לא תם בצמחי, יש בו גם חורש ים-תיכוני סבוך ומפותל, בתה טיפוסית במדרונות, וערבת חד-שנתיים למרגלות הצוקים במורד הנחל. גם צומח הערוץ הולך ומשתנה. חלקו העליון של הנחל, באזור המעיינות, שופע דלבים וערבות. עם התמעטות המים משתלטים ההרדופים, ובאזורים היבשים צומחים רק שיח אברהם והשיזף.

אחרי 1.5-2 ק"מ מגיעים לבריכות שכוו, מקום המפגש בין שני הנחלים. כאן אפשר לנוח, להתרחץ במים וליהנות מצל עצי הדולב המזרחי הענקיים. הדולב הוא גדול עצי הבר של הארץ. בקטע זה יש הרבה משוכות צבר ועצי תאנה, רימון וזית, כליל החורש וגם ער אציל, המוכר יותר בשמו העממי דפנה.

מברכות שכוו, ממשיכים דרומה עם הסימון השחור כ-2.5 ק"מ עד למפגש עם שביל כחול, שעולה בעלייה תלולה לעין כובס.

עין כובס, המכונה גם מעיין בנימין, נמצא בלב יער הגובל בקצה הדרום-מערבי של צפת, באזור המשקיף אל הקניון העמוק של נחל עמוד, בין עצי זית ותאנה עתיקים. המעיין מושך אליו רבים שבאים לטבול ולהיטהר במימיו הצוננים והמרועננים. לאחר הטבילה מומלץ לרדת לתצפית הנוף מהמבנה העתיק המכונה שיח' קוויס. הנחיות בנוגע לשתיית המים בעין כובס - ראו בתחילת העמוד.

נחל עמוד אמצעי ונחל עמוד תחתון

מעין כובס יורדים בחזרה לנחל עמוד, לאזור המכונה נחל עמוד מרכזי. בנקודה זו המים הולכים ומתמעטים, והצל מידלדל גם הוא. ההליכה כאן אינה פשוטה, והיא עולה ויורדת בין הסלעים לגדת הנחל. כ-1 ק"מ במורד הנחל נפגוש שביל כחול העולה אל מצפה הימים, וכ-200 מטר ממנו נפגוש את עין סתר, בו יתכן זריף מים קטן.

מעין סתר ממשיך השביל מהלך של כ-5 ק"מ עד למפגש עם כביש 85. חלקו האחרון של השביל הינו בדרך עפר לא מעניינת, ויש לשים לב שממש לפני הכביש השביל עולה שמאלה בדרך עפר ומגיע לנקודת חציית הכביש, שהיא במעביר מים.

לאחר חציית מעביר המים, אנו נמצאים רשמית בחלקו התחתון של נחל עמוד. לאחר כ-3.5 ק"מ תגיעו למקום בו חוצה מוביל המים הארצי את נחל עמוד. חציית הנחל נעשית בסיפון ענק המנצל את חוק הכלים השלובים כדי להעביר את המים מערבה מבלי לעשות שימוש במשאבות.

בחדשי החורף והאביב, יתכן שהשביל יעבור בסבך יפה, עם מים זורמים אותם תאלצו לחצות מפעם לפעם.

מהסיפון השביל ממשיך מהלך של כ-2 ק"מ עד למפגש עם הכביש המוביל לחוקוק. בדרך תוכלו לראות מספר מערות בגדת הנחל, בהן מערת שובר ומערת העמוד. העמוד שעל שמו נמצא הנחל נמצא בסמוך למפגש עם הכביש. לאחר חציית הכביש, ממשיך השביל בדרך עפר לעבר מגדל.

סיום המסלול

כבר אפשר להריח את הכנרת, ויש מספר אפשרויות לסיום המסלול ולרחצה:

- כ-1.5 ק"מ מחציית כביש הגישה לחוקוק, ניתן לעזוב את שביל ישראל ולהמשיך בתוואי נחל עמוד עד לחוף לא מוכרז, שסמוך אליו יש חווה לגידול דגים של משרד החקלאות.
- חלופה נוספת היא להמשיך 3.5 ק"מ עד לכביש שליד הישוב מגדל. מהכניסה למגדל ישנו כביש המוביל לחוף שליד וילת מלצ'ט, בה יש חוף נוח לרחצה ושינה.

לאחר הרחצה ניתן לתפוס תחבורה ציבורית לעבר טבריה / להזמין מונית שתחזיר אתכם לציביליזציה!

כל ההמלצות הכי חמות גם באינסטגרם שלנו!

אירועים מומלצים בפורים 2023

לכל אירועים מומלצים בפורים 2023 ←	11/03/2023 - 06/03/2023	06/03/2023 - 02/03/2023	09/03/2023 - 02/03/2023	10/03/2023 - 03/03/2023
	עששיות ולהטוטים בין הנקרות: חוגגים פורים באתר התיירות ראש הנקרה	פורים גלילי: חגיגת פורים מתוקה בגליל המערבי	חגיגת פורימאניה צבעונית בערד	חגיגות פורים ברחבי העיר תל אביב- יפו!